

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 47.

28 Noembrie, 1899.

CĂTRE ABONAȚII REVISTEI „LIGA ROMANA“

Comitetul central al Ligei roagă pe toți d-nii abonați ai revistei «Liga Română» a trimite rămășițele provenite din abonamentele d-lor pe trecut. Din cauza neplăței la timp a acestor rămășițe, cari se ridică la mai multe mii de lei, se pune în pericol existența acestei publicațiuni, comitetul neputînd face față cheltueleur ce se cer cu conducerea și imprimarea revistei. Mulți din cei mai buni Români, cu surprindere am văzut, că după ce au primit revista mai mult timp refuză plata.

Facem un nou apel la sentimentele lor patriotice să nu părăsească Liga cu cîți-va lei, cari pentru dînșii este puțin, iar pentru Liga foarte mult. Vom face ca să se încaseze prin poștă abonamentele refuzate odată și în cas cînd vor refuza și a doua oară vom publica numele acestor buni Români cu sumele ce ne dătoresc. Publicațiunea numelor se va face atît prin Revistă cît și prin ziarele politice.

Comitetul central al
Ligei Culturale.

UNGURII IN POLITICA ORIENTALĂ

Ați putea, firește, să mă întrebați cu drept cuvînt, adică de cînd joacă Ungurii vr'un rol special în politica orientală? Căci ei, diplomaticeste, nici nu există măcar. Așa este. În diplomație nu se știe nimic despre existența unui Stat Ungaria ce ar fi avînd puțința de a face, în chip neatîrnat, oarecare politică în Orient. În lumea diplomaților nu se cunoaște decît o «Austro-Ungarie», prin urmare o personalitate de Stat în care sunt intrupați și Ungurii alătura de multe alte națiuni.

Așa este, dar firea Ungurilor nu-i iartă să suporte această situație ștearsă. Ei vor să joace un rol, și încă un foarte mare rol în lume, de aceea visează ei mereu independență.

Dar deocamdată ei nu o au, și deci trebuie să joace rolul ce li se distribuie decît regisorul Goluchowsky. Umilitoare stare pentru o nație care, dacă i-ai lua trufia, nu știu zău ce s'ar face.

Aveau Ungurii și vremuri mai bune, cînd impulsivele și repulsivele lor porniri de fală ușoară în traistă goală se puteau accentua cu mult succes la Viena, cînd în vechea și frumoasa capitală a Austriei un Ungur neaoș,

comitele Andrásy, ținea frînele relațiilor externe în mînă. Acesta era considerat de către Unguri ca un fel de Semi-Zeu. Cuvîntările sale cele mai sarbede, fanfaronadele sale cele mai caraghioase erau comentate în ditirambe în ziarele maghiare. Toți scribenții unguri și israiliteni făceau un armonie cor de imnuri de elogii, ca într'o veche tragedie, la adresa marelui, genialului, energicului și nemai pomenitului ministru de externe Andrásy. Ei îi făcuseră o reputație care amenința să-l pună pe Bismarck în umbră. Mai întîiu și întîiu cine și era Neamțul acela? Un fleac de *junker*, un fel de «solgăbirău» sau cel mult un «fișpan» nemțesc! Deosebirea dintre el și Ungurul Andrassy era cam ca și aceea dintre un «conștopist» și șeful său. Așa își închipuiau cel puțin Ungurii această deosebire.

Natural că dela moartea lui Andrásy și pînă astăzi nu s'a mai ivit nici un ministru de externe la Viena care să-i mulțumească pe domnii din Budapesta, necum să-i încînte. De atunci încoaci ei mereu încrețesc frunțile în delegațiuni și blestemă în ziare.

Cu venirea lui Goluchowsky la externe, se credea un moment că Ungurii iarăș au să aibă un ministru al imperiului pe care el îl vor dirige. Dar comitele Goluchowsky, Polon de neam, are toate însușirile rasei sale. El se arată în formă totdeauna foarte amabil pentru Ungurii, dar în fond făcea ceea ce trebuia să facă în interesul unității și-a siguranței monarhiei.

Mai ales în chestia română, Ungurii așteptau lucruri mari dela d. Goluchowsky care ani de a rîndul

fusesse la București unde avusese ocazia de a cunoaște bine motivele, felul și însemnătatea chestiunii noastre naționale.

La început, se părea deci că comitele polonez ar fi făcînd toată politica orientală pe placul Maghiarilor. Adevărul însă este că el, în definitiv, a urmat o altă politică, puțin agreată de cercurile ungurești. Alianța încheiată de el d. p. cu Rusia nu a fost de loc în intențiunile Maghiarilor. «Lipsa de energie» a lui Goluchowsky față cu guvernele românești de asemenea nu le-a convenit, și mai ales nu le place astăzi tonul amical și elogios în care se exprimă mai deunăzi comitele Goluchowsky în delegațiuni despre Statul Românesc. Foile ungurești nici nu ascund această nemulțumire. Ele «nu înțeleg» (Doamne, multe nu le-or fi înțelegînd ele!) această «ostentativă prietenie și intimitate» pe care o arată politica externă a Monarhiei pentru România: «unde agitațiunile și ura contra națiunii maghiare nu mai contenesc», cum zicea o foaie ungurească mai alaltă ieri.

Ungurii ar fi dorit ca în expozeul său, ministrul comun să fie dat din picior și să fie vorbit pe glas poruncitor și falnic despre «mica Romînie». Așa însă, această țară se alege cu elogii din declarațiile ministrului, iar Ungurii cu buzele umflate.

E deci de înțeles că ei se bocesc amar că «influența lor în politica orientală a scăzut enorm», că cei din Viena fac treburile în Orient fără a ține socoteală de interesele «naționale» ale maghiarismului ș. a. m. d. Au dreptate. «Politica» lor în Orient numai sub Andrásy a însemnat ceva și chiar atunci numai prin faptul

că acesta o introdusese ca un fel de contrabandă în diplomație. Ceialtați miniștri de externe, care i-au succedat, și-au dat seamă că ar duce imperiul de rîpă dacă s'ar lua după demagogiceștile idei și dorințe ale Maghiarilor. În consecință, «interesele naționale» maghiare au fost încet cu încetul eliminate din politica externă ce se face în Viena.

Cum n'ar avea deci Ungurii motive de a fi înourați?

G. I. I.

MANIFESTARI ELOCUENTE

În viața popoarelor, în literatură, politică, cit și în viața de toate zilele, există epoce pline de însuflețire, de dor de muncă, de luptă și de victorie, precum și epoce în cari predomină cea mai profundă liniște și inactivitate ca și cum totul ar fi în cumpăna peirei. Sunt vremuri în cari zgomotele luptelor zilnice te asurzesc, vijiliul lor îngrozitor te cuprinde în vraja lui, te farmecă și te uimește puterea de viață, energia și tăria poporului în mijlocul căruia se dau astfel de lupte. Și sunt iarăși vremuri cînd cea mai complectă demoralizare domnește peste toți, cînd luptătorii, oboșiți poate, s'odihnesc cu capul pe mîni, sătui de a mai lupta, cînd totul doarme... doarme... doarme... Și cum de obicei luptelor celor mari le urmează cite un armistițiu, mai îndelungat, sau mai scurt, proporțional cu violența luptelor și luptei, cu energia cheltuită în timpul ei, cu mărimea ideilor în numele căreia se dădea lupta.

Frații noștri se supun aceleași legi fixe. Și dinșii au avut momente istorice, bătații memorabile, zile pline de zbucium, de muncă și de chin; precum au avut

și zile de repaos, de tăcerea cea mai desăvirșită. După marile lupte de acum trei patru ani în urmă, cînd românismul amenințat tresări ca un singur om, urmară alți doi trei plini de molesire, de liniște și de inactivitate.

Pare însă că acest armistițiu se va fi sfîrșit și că o nouă luptă se pregătește, una din acele lupte uriașe ce a purtat neamul nostru în decursul veacurilor, luptă a cărei simptome se manifestă într'un mod din ce în ce mai vizibil dinaintea privirilor noastre. Deja avant-posturile celor două armate beligerante au început să se întilnească pe teren și să se ciocnească din cînd în cînd cu o furie mai mult sau mai puțin pronunțată. În curînd însă grosul armatelor se vor ajunge și atunci vom asista la desfășurarea unei noi lupte care cu siguranță că va fi mai impunătoare și mai însemnată decît toate celelalte, dacă e să ținem seamă de legea progresului.

Dintre evenimentele mai principale, ce s'au petrecut și se petrec în timpul din urmă, trei mai cu seamă predomină pe toate celelalte și ele mi-au atras atenția și mie. Asupra lor voi vorbi de data aceasta.

* * *

Intiul privește religia, biserica fraților noștri din Transilvania. Anume Maghiarii nici mai mult nici mai puțin, au întocmit un proiect de lege prin care se hotărăște desființarea autonomiei bisericii româno-unite, trecerea ei sub administrația maghiară.

Știm cu toții că Românii transilvăneni, din punct de vedere religios — și, vai, în timpul din urmă și din alt punct de vedere — sunt divizați în două confesiuni: românii-uniți și românii-ortodoxi. Această împărțire în două s'a făcut de mult timp — de mai bine de 200 de ani — dictată fiind mai mult de interesul practic, de situația

precară și deplorabilă în care se găsea iobagul popor românesc. Constrinși din toate părțile, persecutați pe tema religioasă, ei n'au putut face alt decît să se catolicizeze întru cîtva. Aceștia care-i stăpinea le făcea fel de fel de șicane și neajunsuri, le puse dări îngreuitoare etc., asigurîndu-i că dacă vor trece la catolicism toate aceste excepționalități vor dispărea și pe lângă aceasta vor mai obține și privilegii. De vor trece la catolicism vor putea fi cetățeni, se vor putea introduce în politică, administrație, vor fi priviți într'un cuvînt în alt mod, ca niște adevărați maghiari (fără pînteni și mustăți lungi).

Bine înțeles că toate acestea nu erau decît niște momeli, niște curse și nimic mai mult. Eternul clișeu de a înșela și supune. Nici prin gînd nu le-ar fi trecut stăpînitorilor vitregi să pue în ființă făgăduințele lor. Însă, își ziceau ei, dacă pot de ce n'ar abuza, dacă sunt deprinși de ce n'ar minți și înșela? — Și apoi, poporul era persecutat teribil, constrîns din toate părțile, era sătul pînă în gît de viața lui sărmană și netrebnică, creată de dușmanii săi stăpîni. Ce n'ar fi dat dînsul, bătutul de pretutindeni și de toți, ca să i se mai indulcească traiul cel plin de mizerii, de restriște și neajunsuri? Cu ce n'ar fi plătit dînsul măcar un dram de milă și blîndețe din partea celor ce-l jupuiau cu atîta neomenie, pe el, pe blîndul popor românesc?

Constrîns mai mult de împrejurări, orbit în situația în care se găsea, de promisiunile dușmanilor săi, hotărî să cedeze, să-și schimbe întru cîtva religia, că doar așa, spera dînsul, va trăi mai omenos, va întîlni priviri mai dulci și mai binefăcătoare. O mare parte deci trecu la catolicism, se uni cu biserica apuseană, adoptînd unele forme ale ei.

Trecerea aceasta la catolicism, unirea

aceasta cu biserica apuseană, adusule-avre-un folos imediat, vr'un folos din acelea în vederea cărora se catolicizaseră? Necontestat că nu. Dat fiind caracterul celor ce-l asupreau e ușor de ghicit că nici odată n'ar fi putut obține ceva prin indulgență, prin bună înțelegere. Din contră, în urma unirei lor tot atît de desconsiderați și persecutați au fost ca și mai înainte, dacă nu încă și mai și. Așa că nu le folosi întru nimic încercarea lor: măsurară marea cu degetul.

Dar după cum orce rău își are și binele său respectiv, tot astfel și această unire rea pe deoparte, fuse destul de bună, fericită chiar, privită altcum. E de netăgăduit că catolicismul e mai cult decît ortodoxismul și aceasta cu atît mai mult acum două secole în urmă cînd bigotismul era în floare în Orient și în țara noastră, cînd ortodoxismul era cu mult mai inferior decît azi catolicismul din punct de vedere cultural. Așa că o influență culturală bine făcătoare trebuia să apară în curînd, lucru ce s'a și întîmplat numai decît. Mulți tineri Români, din cei uniți, au fost trimiși la Roma spre a studia, spre a se catoliciza și mai bine la școala iezuitică. Însă acolo ei au dat peste alte lucruri mult mai însemnate, peste niște izvoare dătătoare de viață poporului din care făceau parte. Origina neamului lor le fu cunoscută, mîndria lui umplu inimele și ei pricepură atunci cît de mare e poporul obijduit de micii maghiari. Astfel că ei s'au întors între ai lor luminați, adevărați patrioți, adevărați apostoli ai românismului, luminători ai poporului, antemergătorii și pregătitorii redeșteptării naționale. Pe de o parte neînsemnată, nulă, fericită a fost pe de altă parte această unire. Nu-i vorbă și fără ea redeșteptarea tot era să se producă, poporul românesc cu sau fără învoirea stăpînitorilor săi trebuind să evolueze. Ar fi

fost întârziată această redeșteptare cu cîteva decenii și atîta tot; ea trebuia numai decît să se producă. Așa că multă importanță mai că nu are unirea, ajutorul ei poate fi mulțumitor prin aceea că a precipitat lucrurile, că a făcut pe poporul românesc mai de timpuriu conștient de origina și drepturile sale.

Această unire s'a făcut în respectul celei mai mari autonomii. Contractul de unire din 7 Octombrie 1898 zice clar la sfîrșitul său: «Iar de nu ne vor lăsa pe noi și rămășițele noastre întru această așezare, pecețile și iscăliturile cari am dat să nu aibă nici o valoare. . . .» Și în adevăr cu mai multă sau mai puțină scrupulozitate, autonomia a fost respectată pînă în ultimul timp, cînd acum, în zilele noastre, maghiarii cei inventivi, energici, hotărîți, patrioți etc. etc. . . și-au pus în gînd s'o atace, s'o știrbească din ce în ce mai mult, pînă cînd o va ingenunchea cu totul.

E o tactică rău condusă și vădită a maghiarilor. Și-au pus în gînd să încetușeze religia ca prin ajutorul ei să desnaționalizeze poporul credincios. Sărmanii sunt de plîns! După ce în zadar au întins cursa cu chestia «întregirei salariilor» care a căzut în baltă; acum se agață de altă chestie, mult mai importantă nu-i vorbă, dar care, la urma urmei, tot în baltă va cădea. Cred naivii ăștia de maghiari că poporul român subjugat lor se va lăsa condus ca o oae, se va lăsa trîntit la pămînt călcîndu-i-se în picioare cele mai sfînte și mai intime simțeminte ale sale. Nu știu: n'au minte, ș'atunci-s de plîns, sau au și nu pot judeca — și atunci tot is de plîns. Din atîtea și atîtea fapte, din atîtea și atîtea întîmplări, ei nu pot trage nici o concluzie, nu se pot convinge că românul nu poate fi desnaționalizat, că naționalitatea lui e mai pronunțată decît la orcine altul?

Dar în or ce caz să nu uităm că frații noștri sunt supușii iar maghiarii asupritorii, că aceștia ordonă și frații noștri trebuie să execute — uneori. — Maghiarii, decretînd proiectînd proiectul lor de lege ea ar da o crudă lovitură clerului român transilvănean și prin el poporului însuși. Căci, necontestat, în conducerea, educarea și dezvoltarea unui popor, un rol mare covîrșitor ocupă religia. Religia prin doctoria ei moralizătoare, prin morala ei superbă, întocmită astfel de blindul Isus, mai ține în friu poporul incult care fără mijlocirea ei ar deveni o fiară. E incontestabil lucrul acesta cum incontestabil e faptul că religia e depozitara limbei, deci a naționalității unui popor, precum și factorul mai principal în dezvoltarea lui culturală.

Deci ținînd seama de aceste date să facem două ipoteze. În întia, care e și realul, Românii sunt uniți, dar așa cum au fost pînă acum, posedînd o complectă autonomie în conducerea bisericii lor.— Ce urmează de aci? Dinșii își păstrează în totul caracterul lor național prin aceea că nici o schimbare din acelea cari ar putea fi continuată mai departe în popor nici una nu se face. Dacă se schimbă ceva apoi aceasta se întîmplă în chestii dogmatice, în chestiile superioare ale religiei cari puțin ating poporul și puțin influență au asupra caracterului său național. Limba, la uniții aceștia, e tot cea românească, ceea ce e faptul predominant și de căpetenie. Toate obiceiurile lor rămîn aceleași, formele aproape intacte, prin urmare nu-și înlocuesc prin ceva străin nimic inerent existenței lor.

Dacă însă acum în a doua ipoteză am presupune că ar lua ființă planul maghiarilor: biserica română-unită ar trece sub administrația maghiară recunoscînd atunci de șef al ei pe un cap bisericesc maghiar. Dînsa din unită ar deveni pur

catolică, papistașă, astfel cum susțin maghiarii în proiectul lor.

Răul imediat ce rezultă din aceasta e *schimbarea religiei*, căci atunci am avea între Românii transilvăneni două tabere bine distincte prin religia lor: una catolică și alta ortodoxă. Iată-le deci dintr'odată aceste două tabere deosebite, cu totul separate, la început în formă numai. Incetul cu incetul această separațiune ar pătrunde mai adânc și ținând seamă că două religii deosebite fac ca credincioșii respectivi să se dușmănească între ei, iată dar vrajba virită între frații noștri și pe această cale. Oare inventivii și mult iscusiții în cele rele maghiarii nu ținesc ei prin aceasta a pune în aplicare vechea formulă a vechilor romani: *dividi et impera*?

Acesta e primul rău. Al doilea încă e și mai grav. Maghiarii cum sunt — drăguții de ei! — iubitori de unitate, când e vorba de pielea altora, n'ar putea admite ca în biserica lor să se propage credința în două limbi deosebite ci în *una* și aceeași; zic «biserica lor» pentru că atunci ei ar considera biserica română ca și a lor, de vreme ce va fi contopită cu cea catolică maghiară. Atunci în mod fatal vor introduce, prin violență nu-i vorbă, ca în totdeauna, limba maghiară ca limbă de oficiat. Dar aceasta ar fi culmea, lovitură de grație dată fraților noștri. Când în administrație și în toate ramurile vieții de Stat se întrebuintează limba maghiară și când și în biserică poporul românesc nu va auzi decît citindu-i-se în dulcea limbă a lui Arpad, atunci consecința logică va fi desnaționalizarea lui. Căci, în adevăr ia unui popor limba lui strămoșească, introdu-i în biserică o limbă străină după ce în celelalte instituții i-ai introdus-o de mult, și fii sigur atunci că scopul tău de desnaționalizare ți l'ai îndeplinit, pentru că găbjit în ascunzătoarea lui cea

mai intimă și mai sigură de refugii și scăpare. — Preoții conduc poporul, ei îl învață și-l educă, după cum se vor purta dinșii în mare parte se va purta și poporul păstorit. Preoții români ardeleni au de îndeplinit un mare rol. Toată lumea știe că în orice revoluție, în orice act mare de redeşeptare națională, locul principal și de onoare l'au ocupat dinșii. Poporul crede nu crede în spusele cutărui sau cutărui mirean, dar când vede o față bisericască, un slujitor al celui de sus, atunci crede orbește, fără discuție: preotul pentru el are ceva divin, vorba lui e sfântă. Cel ce reprezintă pe Dumnezeu pe pământ nu poate spune decît lucruri adevărate, îndemnurile lui trebuiesc ascultate.

Ei bine! când maghiarii vor suprima autonomia bisericii românești, acești preoți mai pute-vor ei să-și îndeplinească sfânta lor misiune? Acum, când dragă doamne sunt liberi, când biserica posedă autonomie și tot întîmpină în calea lor mii și mii de pedici, amenzile, procesele, încălcările nu mai conținesc. Când însă în mod oficial vor fi trecuți sub autonomia maghiară toată lumea înțelege ca a mai practica în așa mod ar fi o imposibilitate. Ba, și mai mult; pe acei preoți, pe cari maghiarii îi vor vedea mai iubitori de neamul lor, îi vor înlătura înlocuindu-i cît mai mult posibil cu vînduți, cu renegați, cu dușmani ai neamului nostru. — Iată în ce mod preotul și biserica, acești factori de căpetenie în susținerea și întărirea neamului nostru subjugat, ar deveni un pericol, o nenorocire îngrozitoare pentru noi toți. De unde înainte roadele lor erau folositoare, indispensabile celor subjugăți, acum sunt vitrege, dușmane, desnaționalizatoare.

Însă această monstruoasă nu s'ar putea comite și asta nu din cauză că maghiarii n'ar fi capabili de așa ceva, ci

pentru că poporul românesc n'o va permite. Uniții singuri o spun asta, uniții singuri declară că mai curînd vor trece în bloc la ortodoxism decît să consimtă a deveni catolici-maghiari. Ei, ca un singur glas, strigă maghiarilor că la acțiunea lor vor răspunde cu o reacțiune teribilă și spăimîntătoare amenințîndu-i că le vor răspunde prin fapte de îndată ce vorbele lor vor căta să se prefacă în fapte.

Vă inchipuiți neliniștea și tulburarea colosală ce se produce în natură pe timpul unei vijelii ce sosește după cîteva zile seci și arzătoare? Ei bine! aceiaș neliniște și aceiaș tulburare a coprins și pe frații noștri româno-uniți. Toți, cuprinși de indignare și de revoltă, văzînd cum se voește a li se călca în picioare și cele mai sfînte drepturi legitime, sunt hotărîți să lupte pînă la ultima energie, pînă cînd va fi nevoie de întrebuițat violența. Și în marea lor indignare și revoltă sufletească, ei le-au spus de mai înainte maghiarilor ceea ce-i așteaptă dacă vor îndrăzni să atenteze la biserică lor: *toți românii-uniți vor trece la ortodoxism*. Pentru nimic în lume nu vor admite să devie, cum vor maghiari, catolici de calibrul asupritorilor.

* * *

În acelaș timp s'a pus pe tapet altă chestie care dacă nu-i mai importantă decît cea dintîiu cel puțin îi egalează. Această chestie e deabea în formațiune, dar încetul cu încetul sigur că se va desvolta.

Știm că venirea d-lui Coloman Széll la putere s'a făcut cu mare tîmbălău, un tîmbălău favorabil sieși. În declarațiunile sale de prim-ministru a spus între altele că va căuta să aducă pacea și liniștea între naționalități, că le va mai îndulci traiul, dîndu-le oarecari drepturi, prin modificarea legii electorale. Natural că a-

ceasta—era o promisiune mare, fapta aceasta nu putea rămîne fără resunet.

Dar totul n'a fost decît un șiretlic al d-lui president. Predecesorul său, baronul Banffy, căzuse mai mult din cauza dușmăniei ce și o manifestă față de naționalități. Era o necesitate dar pentru urmașul său de a-și atrage simpatia lor și aceasta nu se putea decît printr'o declarație de calupul celei făcute de d-sa. După ce însă s'a făcut, după ce presa maghiară i-a cîntat imnuri și i-a înalțat osanale, el putea fi pe pace, totul se sfîrșise bine, căci reformele lui nu erau, nimic decît doar osanale și imnurile de prin gazete.

Pentru că acelaș prezident care cu vr'o patru cinci luni în urmă promisese modificarea legii electorale — atît de primitivă și nedreaptă — acelaș prezident declară acum că nu mai modifică legea electorală. Răspunzînd unei interpelări spune între altele că această lege nu poate fi modificată ci cel mult poate fi corectată. — o corectură făcută unei alte corecturi. Iar printre cauzele cari îl o-presc de a modifica legea enumără și pe aceea cum că și astăzi există aceleași motive cari existau și la 1848. În această privință *Tribuna* se exprimă astfel:

«Într'adevăr, motivele din 1848 există și astăzi; însă *nu pentru Maghiari ci pentru noi*. Noi suntem în raporturile cu Maghiarii acolo unde eram la 1848. Poate și mai rău. Pentru că pe cînd noi am făcut un mare pas înainte, spre a ne apropia de Maghiari, — iar în scopul acesta *am redus la minim* programul nostru politic dela 1848 — Maghiarii au făcut energice pasuri *îndărăt*, prin întunericul vremilor înainte de 1848. Și astfel, în loc ca apropierea să se înlesnească și din partea lor, ei au căutat să facă între noi abisul și mai mare, astfel, ca să nu ne mai putem întîlni. Stăm dară tot acolo unde am stat la 1848! Așa zice prim-

ministrul Széll, și așa zicem și noi, confirmând spusele sale. Și fiind că acolo stăm, trebuie să ne gândim, n'ar fi oare bine și necesar, ca *să revenim din nou asupra întregului nostru program dela 1848?* N'ar fi oare bine, ca în locul modestului nostru program politic de astăzi, să acceptăm de program pentru lupta politică, un singur punct din programul nostru dela 1848, care sună astfel: *Unirea tuturor Românilor din imperiul austriac într'o singură națiune independentă, sub sceptrul Austriei, ca parte integritoare a monarhiei, cu un cap național, ales de către congresul național al tuturor Românilor și întărit de către M. Sa Monarchul*».

Și să se noteze că această importantă declarațiune este făcută nu de o persoană particulară, ci de organul autorizat al partidului național transilvănean. Acesta e un fapt însemnat și de mare valoare pentru că el arată puterea de viață, energia și vitalitatea fraților noștri subjugăți, cit și sentimentele de cari sunt conduși ei. Aceasta dovedește pînă la evidență că, departe de a-i paraliza și nimici, asupririle maghiarilor, neajunsurile născocite de ei, îi oțlesc, îi întăresc și-i fac mai aprigi și mai invincibili. Sunt atît de conștienți de drepturile și puterea lor, în cit pretind ceea ce au pretins și în neuitata epocă dela 1848, anume independența, complecta autonomie a românilor subjugăți, deci nu numai a Transilvaniei ci și a celor din Bucovina, Maramureș, Crișana și Temișana, cari uniți la un loc să formeze un singur Stat cu un cap național pus sub suzeranitatea monarhului dela Viena.

Acesta a fost punctul principal al programului dela 1848 care, după cum știm, n'a putut fi realizat nici pînă în ziua de azi din cauza unui joc al sortii. Așa că românii, vrînd nevrînd, au trebuit să renunțe pentru moment cel puțin la acest

fapt, pentru că însuși timpul și împrejurările impuneau aceasta: la 1881 își formară un alt program prin care se cerea autonomia numai a Transilvaniei, abandonîndu-se deci celelalte patru provincii românești.

Astăzi, după cum vedem, lucrurile tind să ia o nouă întorsătură readucînd timpurile de acum 56 de ani, cînd frații noștri deșteptați din somnul lor de secole, în memorabila adunare de pe *Cîmpia Libertății*, cereau toți delaolaltă independența întregii români subjugate. Și precum însemnată și fără seamăn de măreț a fost epoca aceea, cu ideile ce-o dominau, tot atît de însemnată și de plină de măreție e și ziua de azi, cînd acele idei, cari au făcut măreția trecutului, vin iar printre noi să ne agite sufletele noastre pline de durere și să ne înalțe inimile noastre decăzute. Și precum au trebuit brațe puternice și viguroase, minți limpezi și înțelepte, inimi calde și entuziaste, suflete nobile și mari, tot așa și astăzi pentru susținerea aceleiași idei trebuie să existe aceiași oameni de caracter și de condiție, aceiași martiri ai cauzei noastre mari. Și precum în trecut, în acel memorabil an, ideile, ce se reagită astăzi, au provocat entuziasmul și furtuna și gloria cea neperitoare de atunci, tot astfel și astăzi aceleiași idei ce se dezvoltă în aceleiași condiții de niște caractere asemănătoare celor trecute, trebuie să producă aceleiași înlanțuire de evenimente, acelaș entuziasm și aceleiași redeșteptare a întregii români subjugate.

Insemnătatea acestei chestii pusă pe tapet e mare, e capitală, și noi trebuie să dorim din toată inima ca ea să se desvolte și să reintre iarăș mare și triumfătoare în noul program al fraților noștri subjugăți. Aceasta ar însemna un pas înainte spre isbînda românismului.

Al treilea fapt, nu mai puțin important decît celelalte, se petrece acum în Bucovina. Această provincie este teatrul unor agitații cum nu s'au mai produs nici odată în sînul ei, atît din punct de vedere al motivului, al scopului, cît și al felului cum se manifestă ea. E atîta larmă, atîta zbucium, atîta fervebre violentă în acel cîlțisor de țară, în cît te miri de puterea și energia acestui popor care acum cîtva timp în urmă era considerat ca neputincios și ca perdut. Căci, în adevăr, mult timp Bucovina stase în neacțiune din multe și felurite cauze. Cînd, deodată, simultan, tocmai atunci cînd nimeni nu se aștepta, glasul ei vibrător răsună ca o trimbiță deșteptătoare care în ora primejdiei sună, sună și iar sună. . . Și acest glas nu mai încetează, ci din contră el devine din ce în ce mai aprig, mai ascuțit, mai pătrunzător. Din ce în ce mai mulți strigă și protestează.

Și toată această agitație, toată această revoltă ce a coprins pe frații noștri bucovineni, atîrnă, sau mai bine, e cauzată de un singur om : baronul Bourguignon. Acesta și-a început în public campania sa de nimicire a elementului românesc din Bucovina prin confiscarea sistematică a ziarului *Patria*, și a sfîrșit, pare-se, prin atacarea și calomniarea preoțimei românești bucovinene. După vr'o cîteva luni de confiscare, la 6/18 August, ziua aniversară a împăratului Frantz Iosef, printr'un discurs atacă preoțimea română așa din senin, fără nici un motiv, afirmînd că e ilioială și nepatriotică. Se vede că aceasta a făcut-o din necaz asupra preoțimei care nu voia să se căciulească și supună ca renegatul Arcadie Ciupercovici. Invitat de preoțime să-și retraceteze cuvintele, el din contră și le menține. *Patria* protestează, e confiscată. Timp de două luni de zile aproape, atacurile, învinuirile curg grămadă. Aceasta însă nu

putea să dureze mult timp încă, demnitatea poporul român n'o permitea. Preoții sunt invitați atunci la o adunare de protestare unde se string 202 preoți și vr'o 56, cari nu pot veni din diferite cauze, trimit salutările lor adunării declarînd că dacă nu-s cu ființa lor întregă acolo apoi cel puțin sunt între ei cu sufletul și gîndul. Entuziasmul era de nedescris, poporul privia cu drag și cu încredere la preoții sosiți cu duiumul din provincie în Cernăuți. În zadar baronul încearcă să se facă totul mușama, trimițînd vr'o doi preoți prin cari declară că-și retrage acuzarea sa. Era deja tîrziu. Se redactează o adresă către împărat căruia preoții îi exprimă credința cea mai desăvîrșită către tron și dinastie, iubire nestrămutată către patrie. Alte adrese sunt trimise ministrului prezident, celui de culte, celui de justiție, mitropolitului și guvernatorului Bucovinei. Atunci Bourguignon aleargă la o nouă uneltire. Ordonă să se facă o anchetă disciplinară în masa preoților cari au luat parte la congres. Deja încep a funcționa în cîteva localități comisiunile de anchetă cînd patronii bisericii se adunară din nou și votează o moțiune de încredere prin care se aprobă în tot purtarea preoților și prin care se cere, «convocarea congresului bisericesc pentru realizarea definitivă a mult așteptatei regulări a ingerinței statului față de biserica română-ortodoxă din Bucovina și pentru restabilirea și susținerea întegrității ei». Această moțiune e trimisă deputaților români din Viena cari sunt invitați de a o aduce la cunoștința primului ministru și ministrului de culte. Tot odată li se face cunoscut și de acțiunea baronului Bourguignon în contra preoților români. Iritarea deputaților e la culme și prin protestarea lor ancheta este suspendată. Confiscările acum nu se mai operează și însuși existența baronului ca guvernator

al Bucovinei e nesigură. Se svonește că va fi înlocuit.

Agitația care nu stagnează ci devine din ce în ce mai impunătoare, luind proporțiuni din ce în ce mai mari, a îngrozit mult pe baron și cine știe dacă nu regretă campania ce a întreprins o contra românilor. Un lucru e sigur: când frații bucovineni au protestat, energia și violența lor s'a impus tuturor și au trebuit să fie ascultați. Ei cer neconținut înlocuirea guvernatorului și nu se vor lăsa pînă cînd nu li se va îndeplini dreapta lor cerere.

* * *

Românismul subjugat după cum vedem tresare din nou. În fața atacurilor ce neconținut li sunt îndreptate de către dușmanii lor frații, noștri subjugați s'au sculat toți ca un singur om și toți ca un singur om strigă:

— Drepturile noastre sfinte cerem să ni se respecte. Viața noastră de popor liber cerem să ni se dea. Onoarea noastră națională, cerem să nu ne-o atacați, cerem să ne lăsați să trăim așa cum merităm. Respectăm drepturile tuturor dar și toți ceilalți să ni le respecta pe ale noastre.

Sunt trei numai cazurile cari ne-au atras atenția într'un chip deosebit, dar cit de elocvente sunt! Ele ne spun clar că nici odată Românul nu va cădea, ele ne spun că chestia noastră națională e o chestie dreaptă și sfintă, ele ne spun că frații noștri subjugați nu vor capitula niciodată și că din contră, atunci cînd opresiunea va deveni mai mare, cînd obidurile vor crește, atunci și revolta sufletească a lor va crește, va crește și va deveni atît de întinsă, atît de puternică și atît de mare, în cit îi va fi peste putință unui suflet omenesc s'o mai poată

încătușa în peptul său. Atunci va sparge orice zăgaz, va deborda mare și teribilă, strivind și distrugînd totul. Revolta aceea înăbușită acolo de veacuri, peste care s'au depus cu anii straturi straturi de suferinți și asupriri, ce avea să fie răzbnate, revolta aceea va fi îngrozitoare și vai de acela ce-i va sta în cale.

Căci la aceasta va duce în cele din urmă actuala stare de lucruri. Mereu se îndesesc cauzele producătoare de astfel de fapte, precum se îndesesc mereu și asupririle, persecuțiile fraților noștri subjugați. Orce acțiune trebuie să-și aibă reacțiunea ei, nici un fenomen produs în viața popoarelor nu poate trece ca un meteor fără a lăsa o urmă și fără a da naștere unui rezultat oarecare. Din acest punct de vedere manifestările ce se observă acum la românismul subjugat sunt importante și elocvente. Mai tare ca or cînd românismul strigă acum:

— Drepturile noastre sfinte cerem să se respecte. Viața noastră de popor liber cerem să ni se dea. Onoarea noastră națională cerem să nu ne-o atacați, cerem să ne lăsați să trăim așa cum merităm. Respectăm drepturile tuturor dar și toți ceilalți să ni le respecte pe ale noastre.

Precum în apropierea unei furtuni valurile mari încep a se mișca din ce în ce mai neregulat, a se înălța și a se izbi producînd un sgomot din ce în ce mai mare, tot astfel și între frații noștri se petrece acelaș lucru. Se apropie o furtună. Peste citva timp românismul întreg va fi în picioare atras de zgomotele cele îngrozitoare, de nedreptățile cele strigătoare la cer, ce se comit pe spinarea scumpilor noștri frați. În cîrînd valurile mici și încă depărtate unele de altele, vor deveni mari, de mărimea munților, se vor apropia, se vor uni — și atunci vijelia se va porni oarbă și distrugătoare.

Numai tu Basarabie nu iei parte la această redeştere! Numai tu stai mută tristă și perduță!...

Ghiorghiu.

BIBLIOGRAFIE

Harta carpato-balcanică de Maiorul
N. BOERESCU

În literatură parcă-i pustiu. Abia dacă se mai produce ceva de seamă din când în când. Dacă în literatura noastră beletristică e așa, cum să fie oare în cartografie? Ani întregi trec fără ca să avem măcar ocașie de a vedea tipărindu-se în românește vr'o hartă geografică de valoare. În cele mai multe din școlile noastre băeții, sunt nevoiți a învăța după hărți geografice străine.

Dar măcar dacă am avea hărți românești, făcute de Români, și cari să ne înfățișeze în mod plastic, precis și lămurit țara și regiunile din preajma ei! În privința aceasta suntem, din nenorocire, una dintre cele mai sărace nații din Europa.

Cu atât este deci mai mare bucuria noastră că ni se dă să vedem acum, în românește o hartă carpato-balcanică, fizică și politică. Vorbim de harta apărută de curind a Domnului Maior N. Boerescu. Nu ne știm a o spune: este una dintre cele mai reușite hărți românești. Ea reprezintă România, Transilvania, Timișana, Banatul, Maramureșul apoi Basarabia, Bulgaria, Serbia, Macedonia și Turcia propriu zisă.

Desemnul e perfect și poate sta alături de hărțile bune din streinătate. Mai ales partea orografică este de un relief deosebit de pregnant. Simți o tainică mulțumire când îți plimbi ochii pe această hartă și vezi, într'o admirabilă plasticitate, formidabila cunună a Carpaților meridionali, a Carpaților noștri care în deosebi-

tele lor prelungiri și ramificațiuni formează o nebiruită cetățue în sinul neamului românesc, cetățue ce a adăpostit copilăria naționalității noastre și îi garantează viitorul.

Bine reușită este de asemenea hidrografia și topografia punctelor miniere din țară, precum și apele minerale, liniile principale ale căilor ferate, cu orarul tuturor trenurilor exprese și accelerate, cursa vapoarelor române și străine. Harta cuprinde mai multe date statistice relative la regiunile pe care le înfățișează, precum și profilul pământului.

Harta este aprobată de ministerul cultelor, dar ea nu e menită numai elevilor din școală, ci ea poate servi oricărui Român care ține să se orienteze asupra pozițiunii țării sale în raport cu cele din preajma ei.

D'ALE STUDENȚILOR

(Urmare și fine)

IV

Pentru a isprăvi cu seria acestor articole, voi indica foarte sumar mijloacele de îndreptarea răului de care suferă activitatea studenților.

În primul loc un control riguros a alegerii comitetelor studențești se impune. A mai lăsa lucrurile în starea lor de azi, a mai îngădui ca alegerile comitetelor să se facă cum se obicinuește a se face acum ar însemna să prelungim viața unui rău capital, care cu pași repezi ne va conduce la încoronarea fraudei și a lipsei de demnitate.

Și iată de ce. Nivelul moral al luptelor noastre fiind cu totul scăzut și animozitățile personale tinzând a întuneca, pe zi ce merge, rațiunea și bunul simț, lupta electorală în corpul studentesc nu mai poate avea azi, drept rezultat, selecțiunea

elementelor de valoare și nu mai poate recruta pe acei desemnați prin meritele și autoritatea lor ca elemente necesare unui comitet și activității ce dinsul are să desfășoare în viitor. E explicabil, deci, caracterul alegerilor noastre, e explicabilă, deci, soarta lor.

Nivelul lor moral, fiind cu totul coborât și politica oglindindu-se în primul loc în ele «fatalmente urmează ca ele să fie întovărășite de apucături și fapte certe cu cinstea și cu demnitatea.

Pentru a curma acest rău, trebuie mai întâi de toate ca alegerile de noi comitete să nu mai fie lăsate pe seama fostelor comitete, a căror mandate expiră. S'a constatat faptul destul de regretabil, aproape la toate alegerile studentești, că vechile comitete, pentru a se menține înainte au rămas de exemplu la eliberarea de cărți de alegător și pentru persoane străine de corpul studentesc. Natural că greu nu este pentru asemenea comitete să se relege, dar ce se întâmplă? Caracterul alegerii este cu totul denaturat, *lupta* devine o ficțiune, sau mai pe românește un «moft» și în loc de reprezentanți *aleși*, avem comitete *impuse* prin mijloace ilegale, comitete ce cuceresc atribuțiuni importante pe căi lăaturalnice și streine de conștiința alegătorilor.

Eu cred, că cel mai nemerit lucru ar fi ca alegerile de comitete să fie presedate de rector, sau de către un profesor universitar; iar cărțile de alegător să fie eliberate de secretarul universității și numai acelor studenți, cari figurează în controalele universității. Cu chipul ăsta alegerile ar căpăta un caracter serios și n'am mai asista la spectacole triste și ridicole ca să se presinte la urnă «studenți», cari nu știu măcar la ce facultate urmează. . . — cum s'a întâmplat acum un an, după cum aflu, c'un individ străin de corpul studentesc și care fusese adus

cu carte de alegător în regulă, la alegerea unui comitet studentesc! . . .

Odată comitetul ales, faptele lui trebuie controlate. Nu voi, însă, să înțeleg prin asta ca comitetul să raporteze orice decizie sau măsură luată de către el unei autorități ce s'ar institui; ceea ce înțeleg eu prin control, e mai mult o supraveghiere lipsită de formalități și de *rapoarte* scrise, îndreptînd astfel și jicnirea ce s'ar putea aduce unui comitet printr'un control prea formalist și copilăresc.

Și cine s'ar putea însărcina c'un asemenea control? Rectorul. Imediat ce dinsul ar socoti că un comitet prin faptele și măsurile lui, se abate de la menirea și datoria sa, trebuie să intervină cu autoritatea sa și să raporteze cazul unei *comisiuni de judecată*, ce s'ar putea institui în acest scop.

Această comisiune va lua cazul în discuție și va decide cele de cuviință.

Mi s'ar obiecta, poate, că prin o asemenea măsură s'ar aduce un atac la libertatea studenților și s'ar restringe prea mult sfera autorității lor.

„Aceasta, însă, n'ar fi just. Mai întîm că orice libertate, or' cît de mare și de frumoasă ar fi ea, n'ar aduce toloase reale, dacă n'ar fi pricepută de către acei cari o au și dacă exercițiul ei n'ar fi rațional. Ei bine, tocmai la asta trebuie să ne gîndim, atunci cînd cerem instituirea unui asemenea control. Și apoi să nu uităm un lucru: o comisiune compusă din profesori universitari n'ar putea fi bănuită niciodată de nedreptate, sau patimă; sunt prea sus puși acești oameni și prea legați sufletește de elevii lor, pentru a ne putea închipui că vreodată din discuțiile lor ar putea eși ceva care să păcătuiască în fața adevărului și-a dreptății.

Asigurîndu-se astfel o alegere cinstită și conștiincioasă pe deoparte, iar pe de alta supunînd activitatea comitetelor unui

control *părintesc*, eu cred c'am avea realizate două îmbunătățiri capitale, care ar schimba complectamente actuala stare de lucruri, aducind astfel pacea, înfrățirea și priceperea menirei în mijlocul unei familii tulburate. Iată idealul!

Const. C. Brăescu
student.

Raportul Ateneului Român

Raportul anual al biroului Ateneului Român prezintă de data aceasta un deosebit interes.

Ținem a reproduce și noi următoarele părți mai însemnate din el.

«Nu e nimeni dintre d-voastră, — zice raportul după citeva cuvinte introductive referitoare la restaurarea edificiului Ateneului — care să nu cunoască scopul urmărit de fondatorii Ateneului. Încă de cînd cu regretatul nostru coleg Constantin Esarcu, am inaugurat primele conferințe în vechiul local dela Cișmigiu. Statutele noastre au fixat în mod neîndoios acel scop: răspîndirea culturii, vulgarizarea științei, inițierea de curente salutare, literare și sociale și încurajarea frumoaselor arte. La ocaziunea jubileului de 25 de ani de existență a Ateneului, regretatul Esarcu și noi am arătat în mod documentat, cum Ateneul a realizat programul său. Oamenii, cari nu privesc Ateneul Român cu ochi dușmănești, cu bună seamă și în anii din urmă ei l'au văzut pășind cu izbîndă pe calea ce și-a tras-o dela început.

Nu pentru a înfrunta, nici pentru a convinge pe cei răuvoitori, ci din datoria noastră de birou, venim a pune în relief situațiunea morală a Ateneului pe anul 1898—1899».

Cu privire la activitatea Ateneului redăm următoarele pasaje:

«Conferențe au promis să facă în anul 1898—99 bărbați de valoare cunoscută și juri de viitor. Dintre numeroasele persoane, la care ne-am adresat, cerindu-le să facă *conferențe*, unii n'au răspuns de loc, alții au binevoit a ne răspunde în

mod negativ. . . Dintre cei, cari au promis conferențe, unii nu și-au putut realiza promisiunea din împrejurări independente de voința d-lor. Așa au fost d-nii Tache Ionescu, Barbu Delavrancea, D. Xenopol, D. Olănescu și Disescu. Dar în definitiv, nu credem că am înlăturat dela tribuna Ateneului pe nici un bărbat cunoscut și n'am închis calea la ea nici unui tînăr pregătit de a se presenta înaintea publicului ateneist. E locul să exprimăm iubirea și recunoștința noastră acestui public, care totdeauna foarte numeros a asistat la conferințele Ateneului și a aprobat străduințele noastre. Din respect pentru acest public, noi am căutat să înlocuim de pied levé pe unii din conferențieri împedicați la ultimui moment de a veni să-și facă datoria. Astfel, că Joile și Duminecele noastre ateneiste s'au succedat în mod neînterupt dela 29 Noemvre 1898 pînă la 28 Martie 1899.

Foarte reușite au fost cele mai multe din conferințele anului 1898—99. D-l dr. Babeș a deschis seria conferențelor cu o foarte interesantă și științifică conferință asupra bucureștenilor. D-nii d-ri Tomescu Gerota, Anghel Dumitrescu, dr. Lucca, D. Florescu, G. D. Teodorescu, Ebriceanu, N. Bălănescu, Șonțu, Dragu, Gr. Tocilescu, Caragiale, au fost foarte aplaudați și în adevăr meritau să fie, căci au adus lucrări originale, de valoare, cari împing înainte cultura noastră națională în toate direcțiunile de evoluțiune a ei.

Sub influența rodnică a Ateneului nostru, s'au înființat *Atenee filiale*, or au început activitatea lor asemenea Atenee, existînd prin unele capitale de județe. Cu deosebire active au fost Ateneiele din Botoșani, Dorohei, Birlad, T.-Severin, Craiova. În anexe dăm titlurile conferințelor ținute la diverse Atenee filiale.

Din respectul patronărei mișcării artelor frumoase, Ateneul crede a-și fi făcut mai mult decît orcînd datoria. Numeroase au fost expozițiunile artistice organizate în palatul Ateneului. Vom nota pe cele următoare: 1. Expozițiunea artiștilor Luchian și Vermont (pictură); 2. Expozițiunea d-lor Spete și A. Iliescu (sculptură); 3. Expozițiunea regretatului Jiquide. 4. Expozițiunea tabloului cele-

brului pictor Siemiradsky (cercul lui Neuron); 5. Expoziția pictorilor francezi sub direcțiunea artistului Toudouze, și în cele din urmă zile: expozițiunea operelor artiștilor în viață, din cari se vor alege cele de trimis la expozițiunea universală din Paris.

Architectura a avut și ea serbările sale în Ateneu, unde s'au expus planurile pentru construcțiunea clubului militar și acele ale palatului societății funcționarilor publici.

Alte expozițiuni, cari arătau cum instituțiunea Ateneului era o necesitate culturală de prima ordine, este acea organizată sub patronajul M. S. Regina în folosul policlinicei. Minunata mobilă, care e destinată bisericii episcopale dela Curtea-de-Argeș, ocupă și pînă astăzi loc de onoare în sala museului nostru din catul de jos.

Expozițiunea de lucrări manuale ale femeilor române sub acelaș patronaj al M. S. Reginei, cu scop de binefacere, a găsit și ea adăpost în palatul nostru.

Cițiva artiști s'au folosit de palatul nostru, care le-a dat ospitalitate, pentru ca în sălile lui să-și facă lucrările.

Galeria noastră de tablouri s'a înbogățit cu un frumos dar din partea artistului frances Toudouze. Ea a fost orinduită și catalogată, ceea ce nu puțin a contribuit la înmulțirea vizitelor cu plată a Ateneului.

În această galerie am așezat cu pietate suvenirile personale ale gloriosului nostru neuitat coleg, C. Esarcu. Bustul lui cel nou, datorit daltei abile a d-lui Hegel, a fost instalat la locul de onoare hotărît, iar vechiul bust de bronz a fost așezat la mormîntul lui, care a fost înconjurat cu grilaj și împodobit cu plantațiuni. Un al 3-lea bust nu va întîrzia să fie așezat în grădina Ateneului.

Palatul nostru a continuat a da adăpost la diverse societăți culturale sau la adunările lor generale.

O nouă societate a fost înființată în anul acesta la Ateneu, unde biuroul i-a acordat sediu. Această societate poartă numele de «Societatea de Antropologie și Etnografie din București». D-nii G. Dymandy, dr. Obreja, prof. Onciul, au luat

inițiativa fondării acestei Societăți. Numeroasele serbări școlare, adunare de fonduri pentru cantine, examenele conservatorului în timp de 17 zile, distribuțiuni de premii la școalele secundare de toată categoria, serbare dată de tinerimea universitară în onoarea profesorului lor Tocilescu; serbările inaugurării bustului lui Enăchiță Văcărescu, toate aceste realizate în Ateneu or sub patronajul lui, sunt un răspuns elocvent celor ce nu-l iubesc și o probă evidentă, că instituțiunea noastră ocupă un mare loc în evoluțiunea culturală.

Musica a continuat și dînsa a avea manifestări strălucite în palatul nostru. În primul loc amintim succesele meritate ale concertelor simfonice atît de urmărite de publicul Capitalei. La unul din aceste concerte a luat parte mult talentatul tînăr Enescu, care a condus însuși orchestra simfonică, executînd minunata lui compozițiune: «Simfonia Românească».

La fine raportul aminteste cu regret de moartea lui Ștefan *Velescu*, care cu talent își făcea conferințele sale la Ateneu. În primul rînd însă zice, că va rămînea scumpă memoria învățatului C. *Esarcu* doctor în medicină și licențiat în științele naturale dela facultatea din Paris, care a lăsat în urmă-i lucrări de valoare și cel mai mare templu cultural.

Românii din Bucovina și împărăția Austriei.

Ziarul «*Deșteptarea*» un excelent organ de publicitate pentru poporul românesc din Bucovina, publică un frumos articol asupra acestei chestiuni din care reproducem următoarele părți:

Doi ani după ce Bucovina a trecut sub împărăția Austriei și anume în 12 Octomvrie 1777, adică înainte de 122 ani, moșii și strămoșii au depus în mod sărbătoreșc jurămîntul de credință către noua împărăție, sub care au ajuns. Din munți și din cîmpii au venit atunci Românii la Cernăuți spre a depune jurămîntul. Boerii și poporul, preoții și primarii păseau în ziua de 12

Octomvre 1777 pe jos și cu capul gol spre hala cea mare de lemn, clădită anume în Cernăuți pentru ziua aceasta.

Ajunși în clădirea mare de lemn, boerul Ilie Corescu ceti pe «*moldoveneste*» sau românește formula jurământului, pe care toți cei de față l'au depus cu bucurie și mulțămire. Vlădica Dositei Cherescu, a ținut apoi o cuvîntare, în care a talmăcit însemnătatea jurământului, care ne leagă pe noi și în ziua de azi de împărăția Austriei și de tronul împărătesc.

Și cum să nu se fi bucurat moșii și strămoșii noștri, singurii stăpîni, cînd au jurat Austriei credință și supunere pe toți vecii, dacă Austria le a făgăduit cu sfințenie ocrotirea cea mai deplină a intereselor poporului român bucovinean?? Pentru cei cu carte aceste făgăduințe ale Austriei erau cuprinse într'o scrisoare (apel) românească, iar pentru cei fără carte făgăduințele, acestea erau zugrăvite pe pereții acelei clădiri și cioplite în lemn, ca chipuri. Așa erau cioplite în ziua aceea două chipuri de femeia, una «*Dreptatea*», iar a doua «*Bunătatea*», amîndouă arătînd cu mîna la numele împăratului «*Bunătatea*», ca mamă, strîngea cu căldură în brațe pe un copil *Moldovan* (Român). Icoanele de pe pereți arătau bogăția cîmpurilor, ce avea să vină, învățătura cărții, ce avea să se dea, bună starea boerilor, ce avea să urmeze. Cum să nu tresalți de bucurie, cînd astfel de făgăduințe ți se fac din partea unei împărății??

Jurământul moșilor noștri de bună seamă, că a isvorit din inimi curate și neprihănite. Ei n'au ridicat armele în contru noiei împărății, și nici urmașii lor nu s'au arătat nemulțumiți; din contră adese și-au vărsat singele pîrae pentru Austria și pentru împăratul din Viena.

Astăzi însă, drept răsplată pentru ne-strămutata noastră credință către tron și împărăție, presidentul țării baron Bourguignon și cu sfetnicii săi, au hotărît stîrpirea noastră cu desăvirșire. Goana în contra noastră a românilor a început cu o furie nebună și toți veneticii s'au pornit la vînătoare contra Românilor bucovineni. Chipul «*Dreptății*» astăzi nimeni nu-l mai vede în această țară, iar «*Bunătatea*» de mult l'a sugrumat pe copilul de Moldovan,

ce-l ținea în brațe cu atîta dragoste în ziua de 12 Octomvre 1777.

De am voi să zugrăvim starea lucrurilor din ziua de astăzi, ar trebui să punem în brațele «*Bunătății*» mame pe toți veneticii din Bucovina, iar pe copilul de Român am trebui să-l zugrăvim în gura unui șarpe veninos. Cîmpiile și munții românești de-atuncia, ar trebui astăzi să-i zugrăvim încărcăți cu lăcustele venetice, școala ar trebui s'o zugrăvim plină de torbari galițieni și perciuni jidovești, iar pe boerii români cu sapa de lemn în mînă.

Ocîrmuirea țării, în loc să-și aducă aminte de făgăduințele împărăției, ce le-a făcut Românilor, cînd cu jurământul moșilor noștri, ea îi sprijinește pe venetici și umblă răcnind, ca leul cum ar putea să ne înghită mai repede.

Aceste stări scîrboase nu mai sunt de suferit, căci și răbdarea noastră are capăt.

Sur les écoles roumaines de Macédoine.

Nous recevons de Bitolia l'article ci-dessous:

Profitons en d'occassion. C'est une grande dose de verité dans le dicton: «Ce que nous apporte la minute, ne nous apporte pas l'année ni même le siècle». Il y a à peu près trente cinq années depuis quand on a ouvert les écoles roumaines de Macédoine et les phases par lesquelles elles ont passées sont multiples. Ayant en considération les divers changements subis par ces institutions culturelles pendant cette durée, on croirait, à la première vue, se trouver en face d'une question existant depuis un siècle.

Oui, nous sommes joyeux et fiers, du bruit répandu autour d'elle, mais en même temps il faut l'avouer: nous sommes tristes et désespérés quand nous voyons que de ces multiples phases de notre question, nulle à-peu-près n'a été propice pour son développement. D'ailleurs, il était évident. Une question, pour laquelle on ne portait aucun intérêt, ou l'on ne pre-

nait, du tout, part active en s'y melant d'une manière directe et privée de tout contrôle, ne pouvait, sans doute, apporter de melleurs fruits.

Pour toute entreprise d'abord, il faut choisir les éléments nécessaires à être exécutés, et secondement, en guetter le moment favorable. Chez nous, lorsque le moment nous était favorable à exécuter le plan, les moyens nous firent défaut et lorsque les moyens ou mieux dit le matériel se présenta, alors nous ne sûmes épier l'occasion. Nous ne voulons pas trouver ici un bouc émissaire. La culpabilité tombe et sur nous et sur notre ex-inspecteur scolaire, mais en plus grande partie sur les hommes d'Etat Roumains. L'affaire changerait d'aspect si nous savions tomber juste, au bon moment.

C'est clair qu'alors nous n'aurions pas eu comme but de ramener dans le troupeau les brebis égarées, c'est-à-dire à lutter pour roumaniser nos frères roumains, mais nos efforts seraient dépensée à convaincre le monde de la supériorité du peuple roumain et à faire prévaloir sa prépondérance parmi les nations non-roumaines de la Macédoine. Les plus grands événements, les choses les plus frappantes ne dépendent autant des préparatifs et des calculs qu'on en a fait, que du moment dont on les a exécutées. Un de ces moments, bien venu pour notre question, c'est le moment actuel.

L'ère nouvelle inaugurée par M. Tache Jonescu, semble être arrivée au bon moment, après une déception si amère, que dominait la jeunesse roumaine pendant ces derniers ans. L'impulsion est grande, l'animation parmi le peuple roumain très vive. Nos ennemis restent deconcertés devant cet état de choses.

Mais cela ne suffit. L'occasion étant donnée, il faut veiller qu'elle ne nous échappe. Les mesures prises de Bucarest sont belles et bons, mais pas parfaites. Elles sont en la plus grande partie, pressées. Pour qu'elles rendent leur effet, elles doivent être encore un peu méditées et de cette méditation dépendra le succès ou l'insuccès. Et dès ce moment là, nous pourrions affirmer de haute voix si l'avenir de notre question est sûr ou non. Jusqu'alors, nous

ne pouvons nous prononcer. Pour réparer ce petit mal, qui existe encore, peu de peine est nécessaire, et nous n'avons pas besoin d'indiquer les mesures à prendre, car avec peu de bienveillance de la part de Monsieur le ministre de l'instruction publique, la situation s'éclairera. Mais en tout cas, comme un premier point de départ nous pouvons établir l'apaisement des plaintes et des dissensions, récompenser chacun d'après ses mérites; mettre un contrôle dans les dépenses, car on prodigue tant d'argent sans scrupule; apprécier mieux les bons Roumains et enfin, ce qui est de la plus grande nécessité, et qui a causé tant de haine et de mécontentement dans le passé: faire disparaître, le plus tôt possible, le favoritisme, si funeste pour notre question. Nous y reviendrons.

Un patriote.

Convocarea Secțiunii București

De oarece la prima convocare nu respunsese, ca de obicei, un număr reglementar de membrii, d. președinte a trimes următoarele circulări.

Domnule Membru,

La adunarea de Duminecă 21 Noiembrie, nepresintindu-se o treime din membrii Secțiunii, adunarea s'a amînat pentru Duminecă 28 corent, la orele 2 p. m., în localul Ligei Culturale, str. Nouă No. 3.

Conform art. 24 din Statute, de astă dată se va ține sedința cu orice membrii vor fi prezenți.

La ordinea zilei va fi:

Darea de seamă de către Secretar și Casier, despre mișcarea de peste an a secțiunii, relativă la atribuțiunile lor.

Toți membrii Ligei pot asista la această adunare. Alte chestiuni decît cele puse la ordinea zilei, nu se pot discuta în această adunare, conform Art. 16 din Statute.

Președinte: S. Perietzeanu-Buzău.